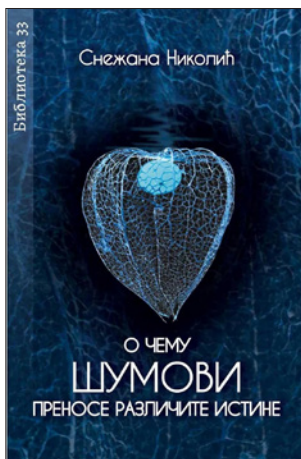

Ален Брлек

У СЛУЧАЈУ НЕОДГОВАРАЈУЋЕГ ТУМАЧЕЊА, ДОПИСАТИ – ПЈЕСНИКИЊА С ЛОЗИНКАМА СВИЈЕТА; СТОЈЕЋИ

(Снежана Николић: *О чему шумови преносе различите истине*, Агора,
Нови Сад, 2023)

Поноћ је и двадесет девет минута, односно, тренутно је само двадесет девет минута. У тој чињеници крије се једна посве пјесничка, но приватна истина, у којој видим толико ми познат и опипљив симбол, или знак, попут пуцња који означава једно *saga* које ће формирати вријеме, догађаје и посљедице. Овај текст ће, осим својеврсног особног пријелома у двадесет деветој минути, али прије свега о оном који је Снежана Николић нанијела књижевности, бити и посљедица тог једног *saga* које је установила збирка *О чему шумови преносе различите истине*.

Парафразираат ћу први стих збирке и рећи да између писања и дисања нема суштинске разлике, и стога ћу, настојећи изаћи из властитог шума у овом тексту-писму поезији, бити могуће необичан и рећи неке ства-

ри које ће, надам се, вријеме само потврдити, умјесто да ме будуће *saga* прогласи луђаком. А ту бих негдје, јер тако налаже дисање, рекао да се заправо ради о донекле поетском осврту на читање збирке Снежане Николић, јер искрено, другачије и не знам говорити о свему што се налази у збирци, о контексту у којем се налази, о том пријелому који се догодио. Могла би се исписати читава студија о Снежаниним шумовима, али то нека пишу неки други, стручнији и логичнији људи, вриједит ће сваког трена, обећајем. То је тако, дјеломично, и због дугогодишњег познавања поезије Снежане Николић. О томе зашто бисмо најпрецизнији били у називању овог текста писмом, више на самом крају.

Свијет заборава своје лозинке, и то је, осим стиха у самој збирци, једна од оних очигледних истина коју не видимо из неког разлога па нам треба нетко да нам ју, тако очиту, ипак искаже, или бар некако укаже на њу. Збирка *О чему шумови преносе различите истине* препуна је таквих исказа. Исказа који нам ремете свакодневицу, не само језичку, који нам у сусрету са *йойойом* објашњавају сав ужас тог надолазећег потопа. Притом, ваља примјетити да је ријеч *йойой* палиндром и да

ће до сусрета доћи колико год неки можда не жељели то, а други из неког разлога жељели. Но! Језик. Снежана Николић нам својом поезијом нуди копно, изнова нас учи говорити *ремећењем сѿонѿаної* низа како је то рекао Стеван Брадић, јер иако својом поезијом прати форму, ритам, традицију и све чега се можете сјетити што добра поезија подразумејева, Снежана Николић истовремено ремети „јавни ред и мир” очекивања, и од стварности и од реалности читатеља. А то је оно што поезија, у својој суштини, мора бити, *бомба у језику*, како је давно дефинирао Марко Погачар. Узгред, копно које шумовима гради, није оток.

Била је 2018. година када сам за *Поља* писао текст о збирци поезије *Шрајнели – ѿејзажи ог баруѿа* Данила Лучића, у којој се та експлозија дословно симулира графичком обрадом. Сама збирка изашла је 2017. године у наклади Арете из Београда, што значи да смо на још једну читаву *ексѿлозију*, овога пута значењску и визуалну, у српском пјесништву чекали пуних шест година, поред *ѿолудинамиѿа* збирке Маше Сеничић *Повремена ѿојуѿ викенд-насеља* (Трећи трг, 2019) и тамног минског поља *Онисм-а* (Градска библиотека „Владислав Петковић Дис”, 2018), збирке пјесама Далибора Томасовића. Још једна таква збирка, која се у настојањима да годинама мало-помало и стрпљиво руши зидове све до накладника, који немају слуха, збирка је Бојана Тодоровића наслова *Карибу* (онлајн издање, 2023), коју је аутор сам објавио на интернету. Свакако, сватко тко прати регионално пјесништво свјестан је да је било збирки које су имале значајан одјек, добиле битне и многе награде, и то посве заслужено у тренутку и окружењу у којем су се налазиле, и сигуран сам да ће бар једна од њих издржати тест времена. Но ниједна од њих није затресла тло, објумила језик палиндромом поновног рађања како је то учинила Снежана Николић, ниједна није толико бескомпромисно ушла у језик, значење и комуникацију с књижевним наслеђењем и будућношћу, и како је то рекла Моника Херцег, ово је „једна од најсвјетлијих точка модерне српске пјесничке продукције” (тек да не би било забуне, ово су учиниле и горе споменуте три збирке).

Воду не можеш објасниѿи, каже један од многих курзивних стихова у збирци *О чему шумови ѿреносе различитѿе истѿине*, што је наизглед парадоксално када знамо да су у пјесникињиној једнаци вода, ријеч и шум исказ исте, врло битне – покретне, ствари/истине/живота. Но када се присјетимо цитата с почетка збирке, оног Ен Карсон, о томе како богови знају све људске ријечи али их мијењају по вољи, парадоксално парадокс нестаје, јер већ је и само постојање парадокса, колико ми је познато из физике (нека ме исправе паметнији), одређен доказ стварности. Како не бих одлазило у све могућности које вода-језик даје када се свеобухватност овакве пјесничке збирке узме у обзир, хтио бих указати на феминистички, еманципаторски момент у самом том парадоксу (иако се у збирци преплићу стихови који су јасно и недвосмислено смијех у лице патријархата), у којем Снежана Николић, замислимо, узима дубоки удах из још ненарушене и изнимне традиције, одлучује у ријечи, стихове, пјесме, уклесати своју вољу. Таква је храброст оно што језику треба и што данас, прије свега, треба поезији. Јер иза те храбрости налазе се дубока запитаност и емпатија, не само према књижевности већ и природи, тј. дому, поред оног који је и језик, свих нас, па ми се чини оправданим рећи да се пјесникиња истовремено ставља у двије позиције – ону која проматра и биљежи, и ону у којој се њу проматра

и биљежи, тражећи одговор или неку врсту склоништа у ономе што ће та „супер позиција” изрећи или ће утихнути. Снежана Николић је у овим шумовима и списатељица и читатељица. С лозинкама бар једног свијета.

„Не устајем јер мислим да је читање поезије свечан чин, већ јер су пјесме писане тако да диктирају ритам дисања, а сједећи, дисање је ометено”, рекла је Снежана Николић и попут диригентике, својим читањем, наметнула дисање свима присутнима. То дисање, искрено ће рећи сватко тко је активно слушао, није посве пријатно колико је изневјеравања, кидања дисања из стиха у стих којим пјесникиња ствара плићак у свима нама, повлачи море прије но се вал љепоте и храбрости запути према нама. У том плићаку има много стихова предаха, који се на прву могу учинити баналнима, но већ идућег трена схватимо да смо се на необичан начин нашли усред мира и заиграности, у трену заборавили на „опасност” која долази – језик шума. А тај је шум црн, свих боја, потресно умирујући. Сматрам битним скренути пажњу на оно што је овај начин читања поздравио и учинио присутним; иако поезија Снежане Николић није поезија перформанса, она је засигурно *сшојећа*, стабилна и света крошња под којом одмара Јудита Шалго.

Да, потресно умирујућа. То би, за мене, био најбољи опис поезије Снежане Николић. Зашто? Ту се враћамо оном *на крају* спочетка. Зато што је рецентна, бар споменута шестогодишња пјесничка продукција у Србији великим дијелом уљуљкано узнемирујућа, а одакле долази до толике разлике, видљиво је из саме продукције која се одвија као на траци. Да не би било читавања икаквих свјетоназора у ово мишљење и виђење ситуације – то се све чешће догађа и поезији у Хрватској, те полако постају одраз једна другој. Зашто је томе тако? Недостатак читања и концепта, односно, недостатак храбрости да се једноставно устане и дише. Писање које није грађено на темељима читања, посвећености да се прочитано очува кроз осмишљавање новог језика који ће бар покушати бити одбрана од удара вала, и писање које не мисли на дисање, писање је које ће прогутати графичка експлозија, полу-динамит, тамно минско поље, стадо карибуа или палиндром.

О чему шумови *преносе различите исшине* збирка је поезије чије *saga*, сигуран сам, никада неће проћи, и која ће бити битан пријелом једног дана (а то говорим само зато што немам повјерења у садашњи тренутак, односно у његову свијест о значају поезије Снежане Николић), на којем ће баш као и од правог, *костии њоезије* постати чвршће и одлучније преобликовати тијело стварности набоље за сваког тко ју настањује, а под чијом ће крошњом одмарати и остали великани.